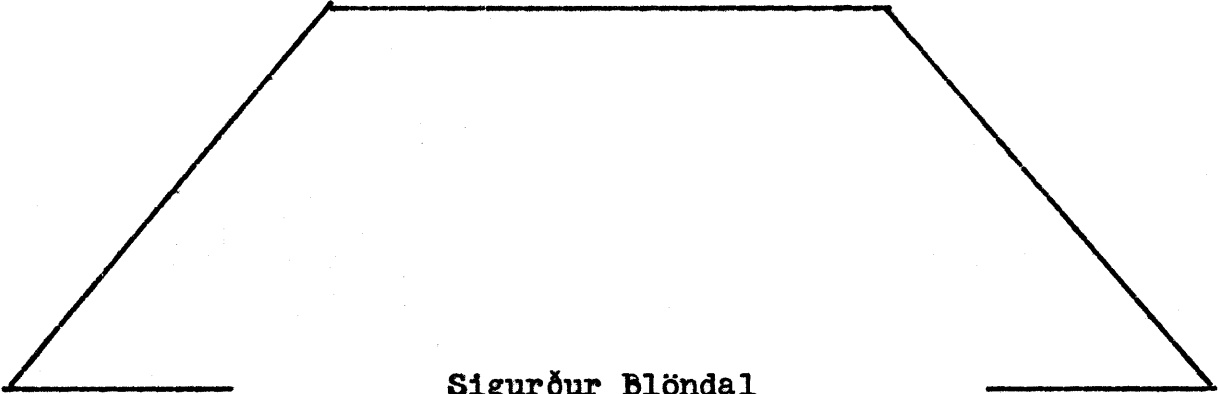

Skógarvörðurinn á Austurlandi

STARFSSKÝRSLA FYRIR ÁRÍÐ 1959

Sigurður Blöndal

27/1 1960.

Skógarvörðurinn á Austurlandi

Starfsskýrsla fyrir árið 1959 - Fyrra hefti

Sigurður Blöndal

F o r m á l i.

Eftir nokkur heilabrot var horfið að því ráði að gefa ritverk þetta út í tveimur heftum. Sakir þess, að hér er um nýbreytni að ræða í útgáfu þessarar seríu, þykir hlýða, að gera örstutta grein fyrir henni:

Látið hafði verið það boð út ganga nú fyrir skömmu af höfundum og útgefanda, að verkið yrði tilbúið úr prentun fyrir þriðjudaginn 26. jan. 1960 og yrði þann dag sent beina leið föstum áskrifendum seríunnar í höfuðborg Íslands. Nú varð framvinda mála sú, að höfundum vanst heldur seinna en hann hafði ætlað að reka endahnúttinn á samningu verksins. Hann hafði gert sér vonir um að geta lokið henni að fullu að kvöldi laugardagsins 23. janúar. Úr þessu teygðist svo, að hann haði ekki skilað handriti fyrr en um kl. 21 að kvöldi sunnudagsins á eftir. Prentarinn gerði sér ljóst, að hann yrði að leggja hart að sér til þess að geta lokið prentun fyrir næsta þriðjudagsmorgun, en vildi þó freista þess eftir mætti og hóf prentun samstundis og hann hafði fengið handritið. En á mánudag kom fljótt í ljós uggvænlegt fyrirbæri og honum nýtt: Svo ákafur bakverkur sótti að honum við verkið, að honum var enginn kostur að vinna það nema með nokkrum hvíldum, og hefir því eigi lokið enn prentun nema á 7 blaðsíðum. Til þess að valda föstum lesendum í höfuðstánum þó ekki fullkomnum vonbrigðum, var tekið það ráð að senda þegar þennan hluta sem fyrra hefti verksins, en síðari hluti verður sendur með næstu pósthæð, sem fellur á fimmtudag. Þá mun einnig fylgja ~~XXXXX~~ titilblað verksins alls.

Vér vonum, að áskrifendur telji þessa ráðabreytni vora betri lausn en alls enga, og vonum ennfremur, að eftirvænting þeirra eftir framhaldinu verði eigi minni en í þann tíma, er *Pikwick Papers* voru gefnir út í heftum, svo að jafnvel dauðadæmdir afbrotamenn báðu um frestun á lífláti, þar til síðasta hefti af sögunni hefði borizt.

~~XXXXX~~ Hallormsstað á Héraði að kvöldi
Pálsmessu A. D. 1960.

Höfundur/Prentari.

Aths. Vér biðjum menn góðfúslega um sjáfa áð hefta inn ~~XXXX~~ ritið, er bæði hefti hafa borizt. Þá skal þessi formáli enn fremur rifinn í tætlur, en ekki ~~XXXXXXXXXXXX~~ varðveittur.

Starfsskýrsla skógarvarðarins á Austurlandi fyrir árið 1959.

I. I n n g a n g u r.

1. Veðurfar.

Eftirfarandi athugasemdir skrifar veðurathuganamaðurinn hér, Páll Guttormsson, um veðráttuna á Hallormsstað árið 1959:

Frá áramótum til 24. janúar var úrtakslaust norðan og norðaustan gola, einnig kaldi og stundum allhvass. En frá 25. janúar til 20. febrúar var stöðug sunnan og suðaustanátt, þegar flett er upp í veðurskýrslum, sér maður, að á þessu tímabili er eithvert hið mest langvarandi hvassviðri - allan tímann - er hér hefir verið frá því mælingar hófust.

Hlýindi héldust óslitið frá 25. janúar til 3. apríl, að frátöldum 4 frostdögum snemma í marz. Þítt lag ofan á klaka var 12 cm í lok febrúar og 20 cm í marzlok, en þá mældist vera 8 cm þykkt klakalag í jörðu.

Það byrjaði að gróa síðustu dagana í marz. Einnig byrjuðu þá að þrútna brum á lerki og blóm að springa út.

Hinn 4. apríl skipti um átt, þá kólnaði í veðri og var norðaustan- og norðanátt nærri allan mánuðinn. Mest varð frostið aðfaranótt hins 29. dags mánaðarins, * 8,0 stig.

Þá er hlýindi komu aftur hinn 7. maí, tók að gróa mjög ört, bæði vegna hitans og nægrar vætu. Gróður var því kominn óvenjuvel á veg í júní-byrjun.

Kuldinn með norðan- og norðvestanvindinum (mest 7 vindstig) frá 8.-10. júní og norðan- og norðaustanvindinum 16.-18. júní (mest 6 vindstig) seinkaði mikið fyrir vextinum.

Í fyrrihluta júlímánaðar var frekar kalt, sérstaklega á nóttunni. Hinn 14. júlí hækkaði hitastigið og voru hlýindi það, sem eftir var mánaðarins.

Í ágústmánuði voru rigningar mjög tíðar og lítið sólskin, en fremur hlýtt.

Hitastigið var mjög hátt allan septembermánuð, að undanteknum aðfaranóttum 6. og 12. dags mánaðarins. Vegna ríkulegrar úrkomu í ágúst, var nægur raki í jörðu í september, þótt úrfellið væri lítið.

Mjög mikil hlýindi voru í október, svo að jörð var græn til 20. október sem um mitt sumar. Rétt fyrir 20. október fundust fíflar og sóleyjar með nýjum blómum.

Í nóvemberlok voru grastegundir ekki nærri að fullu sölnaðar, því að hitastigið var fremur hátt og snjór hlífði á meðan frostin voru dagana 10.- 20.

Í desember var úrfellið líðlega 50 mm meira en áður hefir mælt mest hér í þeim mánuði. Það var nærri allt rigning. Enginn klaki var í jörð, er mestu úrkomurnar voru í desember, og heldur ekki í lok ársins.

Dagar á árinu með 20 stiga hámarkshita og yfir urðu aðeins 2, hinn 27. og 28. júlí. Mestur hiti varð 27. júlí, 26,1 stig.

Síðasta vorfrost mældist í mælaskýli 6. maí -3,6 stig. Þá varð frost við jörð í skógi -6,2 stig. Eftir það mældist frost við jörð í skógi 11 nætur í maí, t. d. -2,3 stig hinn 31. maí. Hinn 18 júní mældust -0,9 stig við jörð og 20. júní -0,1 stig. Var það síðasta vorfrostið.

Fyrsta haustfrost kom hinn 6. september, -2,6 stig í mælaskýli, en

-3,3 stig við jörð. Hinn 12. sept. kom aftur frost, -3,0 stig ~~VIA~~ í skýli og -3,7 stig við jörð. Síðan kom ekki aftur frost í mælaskýli í september, nema -0,6 stig hinn 23..

Tafla I. Hita-, úrkoma- og sólskinsmælingar á Hallormsstað 1959.

Mán- uður	Hitastig C		Úrkoma mm		Sólskins- stundir	Fjöldi vaxtar- ein.
	Meðal- tal	Vik frá meðal- lagi	Sam- tals	Vik frá meðal- lagi		
Jan.	-4,3	-3,1	15,8	-105,6	0,2	
Febr.	3,0	+4,6	119,7	+50,7	42,9	
Marz	3,4	+3,4	143,8	+106,1	99,2	
Apríl	0,3	-1,2	41,2	+3,9	110,8	
Maí	7,3	+1,7	53,7	+33,0	237,6	
Júní	8,8	-0,1	42,7	+19,1	145,3	49,30
Júlí	11,2	0,0	18,8	-19,7	165,8	71,41
Ágúst	9,8	-0,2	69,5	+28,4	84,1	56,05
Sept.	9,5	+1,9	28,8	-25,8	123,9	
Okt.	7,4	+3,3	60,6	-0,8	58,3	
Nóv.	1,1	-0,8	91,8	+9,6	11,6	
Des.	0,4	+0,8	241,5	+155,7	-	
Árið	4,8	+0,9	927,9	+254,6	1.079,7	176,76
Júní- sept.	9,8	+0,4				

Meðaltalið, sem vik er reiknað frá, nær yfir árin 1941-1958, að báðum meðtöldum.

Geta verður þess⁷merka atburðar í sambandi við veðurathuganir hér á Hallormsstað, að hinn 14. maí komu hingað þeir Páll Bergþórsson veðurfræðingur og Haukur Þagnarsson skógfræðingur til þess að staðsetja fjórar veðurathuganastöðvar hér í Hádegisfjallinu. Var þetta gert vegna styrks þess, er þeir höfðu hlotið úr Vísindasjóði til þess að rannsaka hitafallið með vaxandi hæð yfir sjó.

Næstu daga voru skýlin sett upp og hófust athuganir strax á eftir. Páll Guttormsson annaðist þær af sinni frábæru samvirkusemi og áhuga allt til septemberloka.

Hér skal ekki frekar um þetta rætt, enda munu þeir Páll og Haukur birta skýrslu um niðurstöður. En sýnt er af grein Páls Bergþórssonar um þetta í tímaritinu VEDRINU, 2. h. 1959, að mjög athyglisverðar upplýsingar fást af þessari rannsókn. Þannig virðast mér t.d. upplýsingar um næturhitann í mismunandi hæð geta leiðbeint okkur um staðarval fyrir tegundir eins og lerki, sem eru viðkvæmar fyrir fyrstu haustfrostum. Einmitt þetta atriði mun valda mestum erfiðleikum með lerkioð hér hjá okkur. Ef við fáum næturfrost snemma í september, getum við alltaf búizt við toppskemmdum á lerki.

2. Vöxtur og þrif trjágróðursins.

Birkiskógurinn taldist allaufgaður hinn 24. maí, en 19. maí var komin á hann neðanverðan græn slika. Skv. yfirliti Guttorms Pálssonar um laufgunartíma skógarins árin 1923-54, hefir hann aðeins tvisvar á því tímabili laufgast svo snemma, eða árið 1928 hinn 21. maí og 1935 hinn 24. maí. Fyrstu lauf sáust falla 24. september, en mest lauf féll hinn 7. október.

Ég skrifaði ekki hjá mér nálafall lerkisins nú frekar en árið áður. En í vor var ég að reyna að fylgjast með laufgun lerkisins, en komst að því, að mjög er erfitt að átta sig á henni, sérstaklega að gera upp á milli mismunandi kvæma. Þar er munur miklu greinilegri á gulnun og nálafalli á haustin.

Á lerki og birki, sem hvort tveggja virðist haga hæðarvexti eftir vaxtarskilyrðum sama sumars, var vöxtur með afbrigðum góður á þessu sumri. Ég mældi til gamans ársprotalengd á 43 trjám í einni röð í Jónsskógi (Hakaskojalerkið frá 1951). Reyndist meðallengd 60 cm, og á tvíleum trjám í þessum teig fann ég sprota, er mældust 1,00 m. Er þetta langsamlega mesti vöxtur á barrtrjám, sem ég hefi mælt hér til þessa. Hæsta tré í Jónsskógi er nú 3,85 m. - Svipaða sög er að segja um lerki í öðrum teigum, þótt hér hafi verið sagt frá hámarksvexti. Enginn vafi getur leikið á því, að hinn óvenjuhái hiti í maímánuði sé orsök þessarar góðu sprettu.

Sitkagrenið óx nú betur en um mörg ár, eða síðan 1954. Í teignum frá 1949 í Lýsishól reyndist meðallengd árssprota á 19 trjám í einni röð 33 cm, lengsti sproti 50 cm og hæsta tré er 3,20 m.

Aftur á móti eru sprotar á furutegundum nú styttri en í fyrra.

Fræ á birki var lítið, eða svipað og í fyrra. Safnað var þó því, sem fært þótti í haust, og reyndust það 25 kg nú um áramótin. Teljum við líkur til, að það rýrni minna til vors en fræið frá fyrra ári gerði.

Á broddfuru var nú sáralítið fræ og ekkert á öðrum barrtrjám. Hins vegar var mjög ríkuleg blómgun á broddfurunni í sumar, svo að 1960 fæst mikið af könglum af henni.

3. Starfsmenn og verkafólk.

Tafla II sýnir fjölda fólks í vinnu eins og það varð flest í hverjum mánuði, vinnustundafjöldi og kaupgreiðslur. Í vinnustundafjöldanum er þó ekki með tími sá, sem unninn var í ákvæðisvinnu, en hins vegar eru greiðslur fyrir ákvæðisvinnu með í upphæðum ~~KRKA~~ yfir kaupgreiðslur.

Lausráðnu fólki, búsettu í Vallahreppi, voru greiddar tæplega 277.000 kr. Að viðbættu kaupí verkstjóra eru þá launagreiðslur okkar í þennan eina hrepp árið 1959 rúmar 333.000 kr.

Páll Guttormsson vann hér einn fastra starfsmanna stofnunarinnar á árinu. Hann vann í skóginum mánuðina jan.-marz og í desember, en hinn hluta ársins við græðireitinn.

Skógarvörður hafði umsjón með skógarhöggi, þegar Páll var ekki með í

því, og hafði umsjón með sölu á viðarafurðum, ennfremur öðrum verkum utan græðireitsins. Þá sá hann um nýræktarframkvæmdir í Mörkinni og að nokkru leyti um plöntusendingar úr græðireitnum.

Tafla II. Fólk í vinnu á Hallormsstað 1959.

Mánuður	Fastir starfsmenn	L a u s r á ð i ð f ó l k		
		Fjöldi	Vinnust.	Laun kr.
Janúar	1	-	-	-
Febrúar	1	2	112	2.306,04
Marz	1	4	483	10.550,12
Apríl	1	3	577	12.710,61
Mái	1	24	3.350	60.228,79
Júní	1	35	6.679	128.774,94
Júlí	1	32	4.336	91.761,62
Ágúst	1	19	2.959	61.024,43
Septemb.	1	19	2.430	46.512,42
Október	1	6	721	16.654,05
Nóvember	1	5	443	10.528,25
Desember	1	3	189	4.424,81
Alls			22.279	445.469,08

II. G i r ð i n g a f r a m k v æ m d i r .

1. Viðhald.

Að þessu sinni þurfti að verja meira fé til viðhalds skóggirðingarinnar á Hallormsstað en að undanförunu, alls rúmlega 9.500 kr. Nú var vinna við að smala skóginn - og það þurfti að gera nokkrum sinnum & sumrinu - færð á þennan lið. Eru það milli 1.500 og 2.000 kr, sem til þess fóru. Girðingin í Hádegisfjalli er orðin svo feiknarlega lasburða, að enda þótt allmikla vinnu yrði að leggja í að gera hana nokkurn veginn helda, tókst það ekki til fulls, enda er rétt svo, að hún hangir uppi.

Annars var helzta varanleg lagfæring gerð við hliðið hjá Hafursá. Við girtum upp spottann frá Fljóti og upp að fyrsta horni, og gerðum hornið alveg upp, löguðum gamla hliðið, bæði grindur og stólpa, og máluðum það allt, svo að nú lítur hliðið sjálft og girðingin beggja vegna við það ágætlega út, enda veitti ekki af, því að hvort tveggja var orðið til skammar. - Sannleikurinn er sá, að það er menningaratriði, að falllega sé gengið frá hliðum og girðingum í kringum þau. Þetta eru gjarnan fyrstu mannvirki, sem vegfarendur sjá, er þeir koma í nýja landareign, og er það eitt fyrir sig ástæða til að leggja metnað sinn í að hafa þau til sóma. Annars ætti þetta að gilda um öll verk, að leitast við að fá á þau einhvern svip fegurðar og snyrtimennsku. Slíkt er ekki síðri menning en hvað annað, sem ~~XX~~ flokkað hefir verið undir það hugtak.

Gamla pípuhliðið lafir enn, en við svo búið má nú ekki standa lengur. Við eigum alltaf tilbúna grind, sem þarna er hægt að nota án breytinga, en ekki annars staðar. Og þarna í sandinum er hægt að nota timburundirlög, svo að uppsetning nýs pípuhliðs þar þarf ekki að kosta nema lítið fé.

2. Hafursárgirðing.

Í byrjun ágúst hófst vinna við Hafursárgirðingu. Var því verki svo haldið áfram með nokkrum hvíldum fram í september. Árið 1957 var eftir að ganga frá nokkrum horn- og strengingarstaurum, sem bora þurfti fyrir í berg. Var þetta gert nú. Þá var og lokið við að reka niður alla burðarstaura og dreifa efni á línuna og strengdur var neðsti gaddavírsstrengur og gengið frá öllum sigum. Lengra komumst við ekki, því að vinna við að klippa og stinga fyrir framræsluskurðum tók svo ógnarlega langan tíma frá okkur, sem m. a. hefði verið notaður til þess að ljúka þessari girðingu.

En nú er aðeins eftir að strengja og festa upp net og efri gaddavír og festa stytur. Verður það allt fljótunnið. Auk þess er svo eftir alveg að gera spotta yfir Hafursána milli skógargirðingarinnar og Hafursártúns, og svo vitaskuld nauðsynleg hlið.

Eg lét efnislista bíðað þar til girðingunni verður að fullu lokið. En allur kostnaður í ár (nema eigin staurar): vinna, efnisflutningar, innkaup á pípum í hornstaura var tæplega 14.800 kr.

3. Önnur vinna.

Loks má geta þess, að í haust tókum við að okkur að gera girðingu um lóð Endurvarpsstöðvarinnar á Eiðum og var það verk unnið í október og nóvember. Voru það girðingamenn okkar, þeir Freyshólatvíburar, sem unnu það.

III. Skógarhögg.

Tafla III sýnir skógarhöggið á árinu. Varð það aðeins meira en árið áður. Að vísu er heimanotkun eldiviðar enn sem fyrr að nokkru áætluð, en áreiðanlega ekki of hátt. Í töflunni er greint frá rýrnun á birgðum frá 1958, og er þá skýringu að gefa á því, að þetta eru staurar - einkum BIV og stytur - sem ekki vannst tími til að birkja í tæka tíð í vor, og var byrjað að meyrna, er kom fram á sumar, svo að við töldum þá ónýt sem girðingarefni. Á þessu soðinu viljum við ~~KEXUSX~~ helst ekki brenna okkur aftur, svo að nú þegar höfum við birkt um helming af þeim stytum, sem eru á lager, svo að þær eru þá varanlegt verðmæti.

Í janúar, febrúar og marz vann Páll Guttormsson við að klippa teinung frá lerkiplöntum og greini í öllum teigum, þar sem þess var þörf, og grisja birkiskerm, þar sem það var óhjákvæmilegt fyrir sumarið. Þetta er ótrúlega seinlegt verk. En nauðsynlegt verður að fylgjast vel með teinungnum alls staðar, svo að ekki valdi hann skemmdum á smáplöntum.

Hinn 20. febrúar hófst skógarhögg í Partinum til þess að grisja fyrir gróðursetningu vorsins. Unnu þar 2 menn fram í byrjun maí. Í apríl unnu Páll og annar maður við að grisja fyrir gróðursetningu innan við Króka og upp að Timburflöt.

Í Partinum voru grisjaðir rúmir 6 ha, skv. lauslegri mælingu, og er þá búið að grisja og planta í að mestu allt svæðið, sem takmarkast af þjóðvegi að neðan, sundinu utan við Borgargerði að framan, ásnum neðan við Mylluhvamm að ofan og skógargirðingunni að utan. Er þetta eitt samfelldasta og jafnbezta svæði í öllum skóginum.

Svæðið framan við Krókana er um 2,6 ha að flatarmáli.

EKKI tókst að bera saman við á öllu þessu svæði fyrir vorið og var því lokið seinast í júní og júlíbyrjun. Fyrst um miðjan desember var að fullu lokið við að efna allt niður í staura og ná þeim að vegi.

Ætlunin var að grisja enn nokkuð í Guttormslundi í vor, en úr því varð aldrei, áður en lekkið laufgaðist, og bíður því næsta vors.

Tafla III. Skógarhögg og viðarsala á Hallormsstað 1959.

	B i r k i							L e r k i				
	BI stk.	BII stk.	BIII stk.	BIV stk.	Styttur stk.	Eldiv. tonn	Efniv. tonn	Krónur	BII stk.	BIII stk.	Styttur stk.	Krónur
Sala 1959	40	1.580	980	165	815	11,9	1,1	24.069,00	13	-	-	156,00
Eigin notkun	-	36	-	-	-	14,0	-	288,00	137	48	-	2.076,00
Girð.einstakl.	-	-	-	-	300	-	-	975,00	-	-	-	-
Rýrnun á b. '58	-	-	175	800	1.850	-	-	10.287,50	-	-	-	-
Birgðir	-	620	390	740	2.100	-	-	16.991,25	50	62	100	1.608,00
Alls	40	2.236	1.545	1.705	5.065	25,9	1,1	52.610,75	200	110	100	3.840,00
* birgðir '58	40	250	275	800	2.400	-	-	14.685,00	200	110	100	3.840,00
Högg 1959	-	1.986	1.270	905	2.665	25,9	1,1	37.925,75	-	-	-	-
Tonn		12,5	5,5	3,5	5,0	25,9	1,1	53,5				

Staurar alls 4.161. Styttur alls 2.665.

Í desembermánuði öllum vann Páll Guttormsson við að grisja skerm yfir lerki í Innskóginum, en það þoldi nú ekki lengri bið. Er ætlunin að grisja í vetur yfir öllu lerki, sem plantað er a. m. k. fyrir árið 1956, og einhverju greni í Lfsishólum, ef færð og veður leyfa. - Við þetta skógarhögg gerum við okkur von um að fá verulegt magn af burðarstaurum á miklu ódýrari hátt heldur en í venjulegri grisjun fyrir gróðursetningu, þar sem klipping á einskisnýtum smáka er tímafrekari en högg á nýtanlegum viði.

Salan á þessu ári varð mun minni en í fyrra, eins og taflan sýnir ef borin er saman við síðustu skýrslu. Satt að segja var útlitið með sölnu hörmulegt, þegar komið var fram í nóvember, en í lok þess mánaðar og í byrjun desember komu nokkrar staurapantanir, sem við gátum afgreitt, svo að hagur okkar réttist dálítið. - En salan í ár olli mér miklum vonbrigðum. Einkum undrast ég, hve illa gengur að fá menn til að notfæra sér skurðbakkastaurana og stytturnar.

Þetta var selt fyrir jólin af trjám og greinum:

87 kg furugreinar (fjalla- og stafafura)
6 stk. furutoppar.
1 " broddgrenitré.
1 " stafafurutré (úttjólatré í Egilsstaði).

Andvirði þess var 2.150 kr. Um nokkur næstu ár verður ekki um grenitré að ræða til jólanna, en hægt verður að fella einhverja stafafuru enn, og eru topparnir af henni vinsælir hér sem jólatré. Þá ætlar litli fjalla-furureiturinn í Mörkinni að endast skemur í jólagreinar en ég hafði búizt við.

Verðmæti viðarafurða ársins 1959 hefir orðið sem næst réttar 40.000 kr., eða 6.500 kr. minna en árið áður. Munar þar mestu um lerkið, sem fellt var 1958. Hins vegar eru útgjöld á skógarhöggsreikningi færð rúmlega 59.000 kr., eða 8.000 kr. hærrí en í fyrra. Þar er meðtalin vinna Pals Guttormssonar í jan.-marz og í desember, þar eð hann vann þá eingöngu í skóginum. Geti verður þess, að upphæð sú, sem ákveðið var á skógarvarðarfundum að ætla til grisjunar hér - kr. ~~XXV~~ 15.000 - og átti að ganga til þess að greiða Páli laun 3 fyrstu mánuði ársins, var aldrei færð á töflu III í fundargerð skógarvarðarfundarins 1959. Í útgjaldaupphæðinni er ennfremur meðtalin nokkur flutningur, sem kaupendur hafa greitt.

Útkoma verður öll önnur og verri, ef athuguð er sala viðarafurða eingöngu og ekki tekið tillit til birgðasöfnunar: Salan varð tæpl. 28.000 kr.. Halli á þessum reikningi er því rúmlega 31.000 kr. Á móti þessu eigum við birgðir að verðmæti um 18.500 kr.

IV. Græðireitur.

1. Almennt um fjárfestingu í græðireitnum.

Vatnsveitan. Lokið var alveg á árinu við að ganga frá vatnsveitunni. Voru settir rennilokar á nokkra stúta, einn stútur færður nokkuð til, bætt við 1" rörum, sem gengu af frá skógarvarðarbústaðnum, niður með elzta græðireitnum og sett undirlög undir leiðsluna niður gegnum Mörkina, o. fl. smávegis. Allt kostaði þetta um 1.200 kr.

Nýrækt. Nú var unnið við þá lagfæringu og stækkun á Efstareitnum, sem nefnt var í síðustu skýrslu, að til staði. Var hann nú gerður rétt-hyrndur og er alls 5.500 m² að flatarmáli, en var ~~áður~~ 3.850 m² áður en

farið var að breyta honum. Til þess að fá áreitinn jagnan halla og losa hann við ójöfnur, þurfti furðumikla tilfærslu með jarðytu (alls 54 klst. með rótarupptöku) og var þetta óhægra af því, að við urðum að gera það í tvennu lagi: lagfæra ákveðinn hluta hans fyrir vordreifsetningu. Þá varð að framlengja 2 holræsi og gera 1 til viðbótar neðst. Loks var ekið í viðbótina 25 vagnhlössum af sandi og 22 af mómold til fyllingar.

Allt var þetta mikið verk og talsvert meira en ég hafði gert ráð fyrir. Ég hefi fært á nýrækt í júlí og ágúst tæpar 10.000 kr., en þar er bæði kostnaður við framantalin verk (að fráðreginni ýtuvinnu) og auk þess vegagerð o. fl., sem frá verður sagt á eftir. - Er gerð hefir verið vorið 1960 lagfæring á hluta reitsins, sem nú eru plöntur í, verður hann orðinn allgóður.

Vegagerð o. fl. Haldið var áfram að þoka áfram vegakerfi milli reitanna. Nú var gerður vegur af aðalbraut og neðanvið Efstareitinn og enn fremur að Miðreitnum að ofan. Þurfti að fara með þessa vegi báða yfir gamla skurðinn í Mörkinni. Báðir þessir spottar voru malbornir að reitunum og snyrtilega gengið frá köntum. Þá var gert dálítið athafnapláss í hallinu milli þessara tveggja reita á skurðbakkanum.

Við Neðstareitinn var framlengdur aðalvegurinn niðureftir, en ekki varð honum þó lokið á enda. Færður var gamli verkfæraskúrinn úteftir og fyrir framan hann gert allstórt athafnasvæði, svo að auðvelt sé fyrir stóra vörubíla að snúa og samlégt pláss fyrir þökkun á plöntum.

Haldið var áfram að malbera aðalveginn niður eftir Mörkinni, bæði gróft undirlag og fínna lag ogan á, en eftir er samt að bera talsvert af mól í þennan veg ennþá, einkum fínt lag ofan á grófu mölina.

Þá var loks gengið frá föstum punktum í grunnlinu reitsins og byrjað að gera sams konar punkta í hornum á reitum. Verður mjög mikið hagræði að þessu, þegar því er lokið: Sparar verk við að ~~MAKKA~~ mæla fyrir beðum í hvert sinn sem gera þarf ný.

Meiri nýrækt og möguleikar á stækkun. Í bréfi til skógræktarinnar, dags. 3. nóv. 1956, svaraði ég fyrirspurn um það, hve mikið væri hægt að framleiða árlega af 2/2 og 2/3 plöntum, miðað við þáverandi stærð reitsins. Síðan hefi ég fengið 3 ára reynslu og þykist nú sjá margt skýrar. M. a. sýnist mér nú, að ég hafi verið of lítillátur, að því er stærð reitsins varðaði. Enda þótt hann hafi stækkað um sem næst hálfan ha síðan, hefir framleiðslan aukizt meira en stækkuninni nemur - til þess að gott hlutfall megi teljast. Hugsa ég mér að grandskoða þetta mál niður í kjölinn á nýjan leik til þess að öðlast skýra hugmynd um, hve stór reiturinn þurfi að vera fyrir framleiðslu á ákveðnu magni, t. d. 100.000 plöntum, sem væri þægileg eining. Tími vinnst ekki til þess að gera slíka athugun, svo að niðurstöður geti komið í þessari skýrslu. Mun ég því senda greinargerð um hana síðar.

En mér er alveg ljóst, að reiturinn er enn of lítill fyrir þá sáningu og dreifsetningu, sem hér er nú. Fyrir því var það ákveðið að hata skurðgröfu ræsa fram mýrarnar utan við Mörkina. Var það gert í sumar (sjá síðar um framræslu) og skurðirnir þannig grafnir, að vel samrýmdist heildarskipulagi græðireitsins. Fyrir þessa framræslu voru ekki möguleikar á frekari stækkun græðireitsins, en nú var eins og að losna úr fangelsi, því að nú er auðvelt að stækka reitinn um 1,5 ha - þ. e. tvöfalda flatarmál hans. Möguleiki var á að notfæra sér þetta strax á 1/5 hluta landsins, sem ræst var fram, með mjög litlum tilkostnaði.

Þegar sú hugmynd skaut upp kollinum s. l. haust að flytja jarðýtuna héðan strax nú í vetur, ákváðum við að ~~MAKKA~~ notfæra okkur þennan síðastnefnda möguleika, hafandi ráðfært okkur við Baldur Þorsteinsson, er hann kom hér í september.

Verkið var unnið í fyrri hluta nóvember. Var rutt svæði utan við

Efstareitinn. Við vorum svo heppnir með tíðarfar, að við gátum tekið upp rætur úr svæðinu og plægt það. Þarna er land svo slétt, að ekkert þarf að fara til jarðveg, aðeins aka í dálítinn slakka og jafna skurðruðningi inn á svæðið. Gera þarf tvö ~~KX~~ lokræsi, alls um 80 m löng, í framhaldi af ~~reiti~~ reitum í Efstareitnum. Þarna fást 3.300 m² græðireits.

Kostnaður:

Vinna við að ná rótum og grafa fram holræsi, 86 klst.	kr. 1.880,-
Flutningur á plógi	" 260,-
Jarðýta við að losa rætur, plægja og jafna að nokkru úr skurðruðningi, 31 klst.	" 3.100,-

Alls kr. 5.240,-
=====

Þess má geta til gamans, að hér er ólíku saman að jafna við gerð nýja reitsins 1957. Nettóflatarmál hans var 3.450 m², eða litlu stærra en þessa reits. Þar var vinna við ruðning, jöfnun og kanta og að nokkru leyti við vegi haustið 1957 alls 422 klst. og vinna jarðýtu 130 klst. Við þennan reit verður sáralítill vinna við kanta og planeringu er að mikli leyti lokið. Það er aðeins eftir að ýta fullkomlega úr skurðruðningi og plægja undir honum, og svo að gera lokræsin. Ennfremur sandakstur. En það er tæknilega ekkert því til fyrirstöðu að dreifsetja í þennan reit í ágúst 1960.

2. Áburður.

Tafla IV. Áburðarnotkun í græðireitnum og birgðir í árslok 1959.

Tegund	Birgðir 1958 kg	Keypt 1959 kg	Alls kg	♦ birgðir 1959 kg	Notkun 1959 kg
Brs. kalí	100	600	700	300	400
Þrífosfat	600	-	600	400	200
Ammóníumnítrat	250	550	800	200	600

Notkunin er ívið meiri en í fyrra, enda dreifsett í stærra svæði. Fosfórnotkunin varð þó ekki meiri. Við reiknum ekki með að þurfa að auka við fosförgjöfina fyrr en 1960, ef miðað er við hið geypilega magn af nýtanlegum fosfór, sem rannsóknin 1957 sýndi, að var í reitnum.

Húsdýraáburður var alls ekki notaður á árinu, enda höfum við þegar bakað okkur nóg tjón með hinum vitleysislega skítaustri í reitina undanfarin ár, þótt stungið sé nú við fæti.

Á þessu ári er kostnaður, færður á áburðarreikning tæplega 3.200 kr. Er þá þess að geta, að vinna við dreifinguna var að langmestu leyti færð á jarðvinnslu. Ennfremur, að alltaf er ógreiddur húsdýraáburður, sem keyptur var á árunum 1957 og 1958, sem nefnt var í síðsutu skýrslu.

Hér má loks geta þess, að á árinu var ekið í reitinn vegna sáningar og vetrarumbúnaðar 15 vagnhlössum af sandi, og 9 vagnhlössum af mómold var ekið í gamla reitinn undir dreifsetningu.

3. Sáning.

Áætlað var að sá í 750 m² alls, en sáning varð heldur meiri í reynd,

eða 823 m², þar af vorsáning 724½ m², en haustsáning 98½ m². Í haust var auk reyniviðar sáð stafafuru og lindifuru, en þó var stafafuru héðan af Atlavíkurstekki sáð í vor.

Tafla V. Frásáning á Hallormsstað vorið og haustið 1959.

Tegund	Uppruni	Kg	m ²	Skýringar
✓ Birki, ísl.	Hallormsstaður	3,83	196,5	Safnað 1958
✓ " "	Sælingsdalslaug	0,20	11,5	" "
✓ Gráelri	Helsinki	0,13	7,0	Frælisti 12/5
✓ Reynir	Hrafnkelsstaðir	8,00	16,5	Safnað 1959
✓ Blágreni	Spínero	0,50	27,0	Frælisti 12/5
✓ Hvítgreni	Summit Lake	2,00	58,5	"
✓ Kínagreni	Khabarovsk	0,84	13,5	"
✓ Rauðgreni	N.-Tröndelag ytre ..	5,00	111,0	"
✓ Sitkabastarður .	Lawing	2,00	54,0	"
✓ Sitkagreni	Homer	2,00	22,5	"
✓ "	Hveragerði	0,20	4,5	"
✓ Svartgreni	Fairbanks	0,22	4,0	"
✓ Evrópulerki	Graubünden	1,00	45,0	"
✓ "	Tyrol	1,00	45,0	"
✓ Rússalerki	Sénkúrsk, Ark.	2,60	60,0	"
✓ "	Hallormsstaður	(8,00)	18,0)	Safnað 1958
✓ Beggfura	Ginébra, Pyr.	0,50	15,0	Frælisti 12/5
✓ Broddfura	Hallormsstaður	1,40	21,0	"
✓ Lindifura	Graubünden	1,00	4,5	"
✓ "	Stryia	1,00	4,5	"
✓ Stafafura	Hallormsstaður	0,01	0,5	Safnað 1958
✓ "	Skagway	0,50	40,5	Frælisti 12/5
✓ "	Thorup plantage	0,12	13,5	"
✓ "	Djurhus, Egsmark	0,21	19,0	"
✓ Norðmannsþinur .	Austurríki	2,00	10,0	"
Alls		44,26	823,0	

Okkur finnst sáningin hafa tekið vel. Ef nokkuð er, munu plönturnar stærri en fræbeðsplönturnar voru í fyrrahaust sumargamlar, sérstaklega rauðgrenið. Vert er að geta þess, að nú var aðeins þakið með sandi yfir sitkagreni og bastarð, og gaf ágæta raun.

Það verður að telja til tíðinda, að nú var sáð hér í fyrsta sinni verulegu magni af íslenzku barrtrjáfræi, Broddfuran spíraði afbragðsvel. Aftur sýndi lerkifræið við athugun svotil enga spírunarhæfni. Engu að síður ákváðum við að sá mestu af þessu fræi, en mjög þétt. Það var gert, eins og tafla V sýnir, og svo gleðilega tókst til, að ofurlítið spíraði. Við teljum einar 2.000 plöntur hafa komið upp af þessu fræi, og eru það fyrstu íslenzku lerkiplönturnar, sem vaxið hafa upp hér í græðireitnum. Ofurlítið fræ kom af stafafurunni á Atlavíkurstekki og spíraði það vel. Hins vegar spíraði rauðgreni ekki, sem sáð var.

Kostnaður við sáningu í vor hljóp uppúr öllu valdi. Stafaði það fyrst og fremst af því, að við gátum ekki losað söluplöntur úr sáningar svæðinu fyrr en svo afskaplega seint, að sáningin var komin í eindaga. Urðum við því að hespa hana af í nætur- og helgidagavinnu, því að svo stóð einmitt á, að stykkið var tilbúið undir helgi. Þetta var þannig tvímæla- laust afleiðing þrengslanna í reitnum - og þess, að enn er hann ekki svo

jafngóður, að sama sé, hvar fræbeð eru höfð.

Alls kostaði vor- og haustsáning 14.100 kr., eða 17 kr. á m². Er það næstum helmingi herra en verið hefir hér undanfarin ár - og ætti ekki að þurfa að verða neitt svipað aftur, ef reiturinn kemst í gott horf.

4. Dreifsetning.

Tafla VI sýnir tegundir og fjölda dreifsettra plantna á árinu, og tafla VII tegundir og fjölda dreifsetningarplantna, sem sendar voru til annarra staða. Voru alls afgreiddar úr stöðinni 715.000 dreifsetningarplöntur. Er það 28.500 plöntum fleira en áætlað var skv. töflu VIII í skýrslu ársins 1958. Þó voru ekki dreifsett 22.000 broddgreni 2/0, sem þar eru talin. Hins vegar ákváðum við í vor að dreifsetja stafafuruna, sem við töldum ekki fært - er til kom - að láta standa 1 ár til, svo þétt sam hún ~~XXX~~ var í fræbeði. Annars stóðst áætlunin með þessar plöntur yfirleitt ágætlega. Mesta sveifla varð á sitkagreninu, bæði 2/0 og 3/3, sem reyndist alls rúmlega 30 þús fleira en áætlað. Aftur varð rauðgrenið rúm. 13 þús. færri. En ekki skal þetta rakið frekar.

Dreifsetning hófst um mánaðamót maí/júní og var að mestu lokið 4. júlí, nema rauðgreni, sem geymt var þartil 14. ágúst. Var það dreifsett næstu daga til 21. ágúst, og er það í fyrsta skipti sem hér er dreifsett verulegt magn síðsumars. Öll ágústdreifsetningin fór fram á nýræktarlandi yzt í Efstareitnum.

Ekki verður annað séð en dreifsetningin hafi tekizt bærilega. Meiri hluta tímans, sem unnið var að henni, voru veðurskilyrði hagstæð. Þó var mikil undantekning mestur hluti tímans 8.-18. júní. Þennan tíma var veðrið andstyggilegt, þótt við slyppum svotil alveg við frost, en mjög var kalt og stormasamt. Plönturnar þoldu þetta þó vonum betur. En nokkra dagana var svotil ógerlegt að vinna við smáplöntur - mátti það næstum kallast "atvinnubótavinna".

Enda þótt aðallega væri reynt að vinna við dreifsetningu á birki þessa kuldadaga og við værum með lífið í lúkunum yfir, að allt myndi drepast, reyndist sá ótti ástæðulaus. Birkið virtist taka ágætlega við sér, er leið á sumarið.

Annars finnst mér sérstök ástæða til þess að geta þess, að sérlega vel tókst dreifsetningin á Rússalerkinu. Þar urðu vanhöldisáralítil og plönturnar döfnuðu mjög vel. Einmitt bæði þessi lerkikvæmi hafa sýnt í tvö haust, að þau fella nálarnar mun fyrr en nokkur önnur kvæmi, sem við höfum haft af Rússa- og Síberíulerki. Áttu þau því að ~~XXXX~~ henta tiltölulega vel staðháttum okkar með hin hettulegu frost snemma í september. Að öðru leyti fjölyrði ég ekki um einstakar tegundir.

Kostnaður við dreifsetningu nú ~~XXXXXX~~ nam alls tæpl. 52.800 kr., en dreifsettar plöntur og græðlingar voru alls 439.600. Kostnaður varð því til jafnaðar á plöntu 12,0 aumar, sem er 0,2 aurum hærri meðalkostn. en 1958. Meðalkostnaður hefði örugglega orðið talsvert lægri, ~~XX~~ en í fyrra, ef ekki hefði komið til kuldatímabilið í júní, sem áður var um rætt. - Eins og fyrr er hér í allur kostnaður við upptöku, sorteringu, beðun, dreifsetningu, klippingu græðlinga og dreifsetningu þeirra.

Til samanburðar má að gamni athuga ágústdreifsetninguna: Þá var aðeins dreifsett greni - langmest rauðgreni - 108.900 plöntur, og kostaði tæpl. 9.100 kr. - eða 8,4 aura til jafnaðar á plöntu. Þarna voru aðstæður að ýmsu leyti góðar: dreifsetningarsvæði samfellt, fræbeðin, sem tekið var upp úr, rétt hjá og vinnan við upptökuna innt af hendi svo kappsamlega sem hægt er að ætlast til, upptökustúlkurnar enda allan tímann pressaðar af hinum, sem unnu í ákvæðisvinnu og stöðugt hrópuðu á plöntur! En þess er að geta, að við tókum nú upp þá nýjung að rótarskera dreifplönturnar

í samræmi við það, sem próf. Elias Mork mælir með í grein sinni ⁴ Norsk Skogbruk, nr. 9 1959. Einnig var gerð tilraun með að rötarskera mismunandi mikið. Vitaskuld tafði þetta talsvert fyrir við upptökuna, en Mork heldur því fram, að með því verði rötarkerfi plantnanna miklu betra.

Tafla VI. Dreifsetning á Hallormsstað 1959.

<u>Birki, íslenzkt</u> , Hallormsstaður, 2/0	60.100 ^v
<u>Steinbirki</u> , Elisarovsk, 4/0	900
" Suður-Sachalin, 2/0	<u>1.300</u> 2.200 ^v
<u>Reynir</u> , Fljótisdalshérað, 3/0	3.300 ^v
<u>Skógarfura</u> , Troms hlíðar, 2/0 (fræs. 222)	2.100
" Altai, 2/0	(" 582) 1.000
" Pribaltica, 2/0	(" 583) <u>1.000</u> 4.100 ^v
<u>Stafafura</u> , Skagway, 2/0	19.900
" " 3/0	<u>2.400</u> 22.300 ^v
<u>Dahúríulerki</u> , 2/0 (fræs. 236)	2.400 2.900 ^v
<u>Rússalerki</u> , vegabréf 38, 2/0 (fræs. 235)	10.600
" Arkangelskher., 2/0	<u>12.700</u> 23.300 ^v
<u>Síberíulerki</u> , Askiz, 2/2	7.500 ^v
<u>Blágreni</u> , Sapinero, 2/0	26.000
" " 3/0	<u>52.200</u> 78.200 ^v
<u>Brodd- og blágreni</u> , Sapinero, 2/0	18.100 ^v
<u>Hvítgreni</u> , Fort St. James, 2/0	12.400
" afgangar, 2/4 & 3/4	800 13.600 ^v
<u>Rauðgreni</u> , Elsfjord, 2/0	19.200
" Grane Vefsen, 2/0	40.600
" Snåsa, 2/0	45.700
" Pólland (úr Fossvogi)	<u>1.900</u> 107.400 ^v
<u>Sitkabastarður</u> , Lawing, 3/2	700 ^v
<u>Sitkagreni</u> , Seward-Kenai Lake, 2/0	28.700
" Cordova, 2/0 (fræs. 579)	35.500
" " 3/0	<u>400</u> 64.600 ^v
<u>Fjallabínur</u> , Sapinero, 3/0	7.400 ^v
<u>Síberíubínur</u> , Sverdlovsk, 3/0	8.000
" Irkutsk, 3/0	<u>3.800</u> 11.800 ^v
<u>Hvítbínur</u> , Sapinero, 3/0	1.100 ^v
<u>Fjallaböll</u> , Lawing, 3/0 (fræs. 373)	3.500 ^v
<u>Marböll</u> , Cordova, 3/0 (fræs. 372)	3.500 ^v
<u>Douglasgreni</u> , fræs. 491, 3/0	100 ^v

Græðlingar: Alls 435.700

Alaskaösp	1.500
Heggur	600
Rifs	900
Viðja	900 3.900

Alls 439.600

=====

Að þessu sinni voru dreifsettar hér í ákvæðisvinnu 270.237 plöntur - eða hlutfallslega minna en árið áður. Stafar það eingöngu af illvirðakaflanum í júní, en þá var ógerlegt að dreifsetja í ákvæðisvinnu. Eg hefi tekið saman, eins og að undanförunu, eftirfarandi meðaltöl

fyrir ákvæðisvinnu þeirra 5 stúlkna, sem tóku þátt í henni:

Alls	377 klst.	270.237 plöntur
A	1 "	734 "
"	8 "	5.800 "
"	9 "	6.510 "
Vinnukostnaður 3,98 aurar á plöntu til jafnaðar.		

Hámarksafköst einnar stúlkunnar urðu á 9 klst. 10.800 plöntur, og er það glæsilegt nýtt met hér á staðnum. Fyrra metið, 9.540 pl., var sett 1955. Það var Sigríður Sigurbjörnsdóttir frá Hafursá, sem vann svona hraustlega. Á 11 dögum, sem hún vann við dreifsetningu í ákvæðisvinnu, afkastaði hún 6 daga 8 þús. plöntum og meira. Svo að maður noti nú orðfæri íþróttafréttamanna, þá var "sería" hennar þessa 6 daga svona: 10.800, 8.540, 8.040 (8 klst.), 8.040, 8.000 og 8.000. Meðalafköst hennar alla 11 dagana urðu 850 plöntur á klst. Árið 1958 voru meðalafköst Sigríðar við dreifsetningu með sama millibili (3,0 og 3,5 cm) 585 pl. á klst.

Geta verður þess, að ein samverkastúlka Sigríðar, Björg Eysteinsdóttir, náði hámarksafköstum 9.500 pl. á 9 klst. Meðalafköst hennar, er ~~þetta~~ dreifsetti með 3,5 cm millibili í 9 daga, voru 775 pl. á klst. Í fyrra var hún með aðeins lægri meðalafköst en Sigríður.

Eg álít, að þessi dæmi sýni vel, hvernig stúlkur okkar ná arkinni færni með æfingunni, ef þær á annað borð hafa dálítið keppnisskap, en þessar báðar hafa dreifsett í a. m. k. 4 sumur. En meinið er, að við missum þær frá okkur, þegar þær eru orðnar vel þjálfaðar.

Tafla VII. Dreifsetningarplöntur afgr. til annarra stöðva.

<u>Blágreini</u> , Sapinero, 3/0	76.500	v
<u>Þroddgreini</u> , Sapinero, 3/3	1.000	v
<u>Rauðgreini</u> , Snása 2/0 og Nord-Helgeland 3/0	61.100	v
<u>Sitkagreini</u> , Seward Kenai Lake, 2/0	101.000	
" MacLeod, 3/3	28.000	129.000
<u>Rússalerki</u> , Arkangelskhér norðanvert, 2/0	1.000	
<u>Síberíulerkí</u> , Askiz, 2/2	1.600	
<u>Síberíubínur</u> , Irkutsk og Sverdlovsk 3/0	9.100	v
Alls		279.300

Dreif. Met. 1955
 76.500
 61.100
 101.500
 1.000
 9.100
 279.300

Byrjað var að nota nýja gerð af brettum við dreifsetninguna. Eru tindarnir á þeim fjaðrandí. Gáfust þau ágætlega, en munu einkum hafa yfirburði yfir gömlu brettinu, þegar vindur er og plönturnar vilja fjúka úr tindunum.

Tafla VIII sýnir plöntur til dreifsetningar 1960. Er við þessa áætlun gætt varfærni, einsog við höfum gert að undanfögnu. Yfirleitt er slegið 20-25% af þeirri niðurstöðu, sem fékkst við útreikning. Tæpast verður pláss til að dreifsetja svona mikið magn hér. Þarf því enn sem fyrr að reikna með verulegri afhendingu á þessum plöntum til annarra ~~st~~ stöðva.

5. Afhentar plöntur.

Tafla IX sýnir plöntuafhendingu úr græðireitnum. Eru það 82 þús. plöntum færra en talið var til sölu haustið áður. En þá er þess að geta, að vorið 1960 eru taldar til afhendingar tæpl. 67.000 plöntur af þeim, sem hægt hefði verið að afgreiða s. l. vor, fyrir utan birki, en af því

var afgreitt um 30.000 færra en hægt hefði verið. Birgðir reyndust í langflestum tilvikum meiri en áætlað hafði verið, en þó hvergi langt frá, nema hvað úrkast úr sitkagreni 3/3, MacLeod varð 16.000 fleira en áætlað. Úr rauðgreninu var nú kastað miklu meira en nokkru sinni fyrr, svo að ekki sé minnst á broddgrenið. Meiri hluta 4/0 skógarfurunnar var kastað, og táraðist enginn yfir því.

Tafla VIII. Plöntur til dreifsetningar á Hallormsstað 1960.

		Fræs. nr.
<u>Birki, ísl.</u> , Hallormsstaður, 2/0	70.000	
<u>Reyniviður</u> , Hrafnkelsstaðir, 3/0	allt að 5.000	
<u>Broddgreni</u> , Sapinero, 3/0	22.000	185
<u>Kínagreni</u> , 3/0	35.000	238
<u>Rauðgreni</u> , R-K-E-D, 2/0	160.000	
<u>Sitkabastarður</u> , Lawing, 2/0	30.000	
<u>Sitkagreni</u> , Homer, 2/0	80.000	
" Seward, 2/0	100.000	
" Cordova, 2/3	2.000	182.000
<u>Dahúríulerki</u> , Síbería, 2/0	5.000	
<u>Evrópulerki</u> , Ókunnur uppruni, 2/0	3.000	
" Tyrol, 2/0	10.000	13.000
<u>Rússalerki</u> , Sverdlovsk, 2/0	35.000	
<u>Broddfura</u> , Hallormsstaður, 3/0	1.000	
<u>Fjallapínur</u> , Sapinero, 3/0	8.000	188
<u>Fjallapöll</u> , Lawing, 2/0	70.000	
<u>Douglasgreni</u> , Blue Mesa, 3/0	4.000	557
	Alls 640.000	

Kostnaður við plöntusölu varð 56.750 kr. Þar er meðtalinn kostnaður við afhendingu á 280 þús. dreifsetningarplöntum og úrkasti til annarra stöðva. Ekki frekar en í fyrra var þessu nú haldið aðgreindu. Þó er hægt að gera sér þess nokkra grein. Skv. því tel ég varlegt að áætla kostnaðinn 1 eyri á plöntu. Af þessum sökum dreg ég því frá 3.000 kr, auk þess dreg ég frá flutningskostnað, sem kaupendur hafa verið látnir greiða (trjásala innifalin), 2.730 kr. Kostnaður við upptöku á birkipl. í haust fyrir næsta vor stenzst nokkurn veginn á við sama lið í fyrra, svo að hann fellur niður. Eru þá eftir 51.000 kr., nettó kostnaður við plöntusöluna í ár. Deilt með 275.900 pl., verður kostnaður á plöntu 18,3 aurar. Ef allur flutningur er dreginn frá, verður eftir vinnukostnaður, alls 48.300 kr., eða 17,3 aurar á plöntu, sem er hækking frá fyrra ári um 1,5 aura. Stafar það áreiðanlega af því, að allmikið varð að vinna í eftir- og naturvinnu, þegar send voru tvisvar sinnum stór partí með vörubílum, og gerði það meira en vega upp á móti þeim flýti, varð af plöntuupptakaranum.

Nú voru plöntur í fyrsta sinn fluttar beint héðan norður yfir Fjöll á vörubílum. Er enginn vafi á, að mikill ávinningur er að því að koma plöntunum þannig héðan. Enda þótt þakka verði slíkum bílfarmi talsvert í yfirvinnu, er mjög mikið atriði, meðan þrengsli eru í græðireitnum, að losna fljótt við söluplönturnar, og mætti skrifa um það langt mál, en skal sleppt hér.

Til gamans má geta þess hér, að vörubíll frá Ragnari & Þorsteini fór héðan 6. júní með á 7. tonn af plöntum, alls 77.600 stk. Af því til efni datt mér í hug, að það gæti verið fróðlegt tómstundagaman að athuga, hve mörg tonn af plöntum hafa verið afgreidd úr stöðinni á sumrinu, en af þessu hefir samt ekki orðið!

Tafla IX. Plöntur afhentar frá Hallormsstað 1959.

Reklat

Almur, Beiarn, 1/2/1	196*	
Askur, Leksvik, 2/3/3	10	
✓ Birki, ísl., Bæjarstaður, 2/2	5.503*	} 2/0 50.000 2/0 30.000
" Bæjarst. 3/0 og Hallormsst. 2/0	51.300	
Gráelri, Rognan, 2/2	3.095*	
Hengibjörk, Storhove, 2/2	65*	
Kinabirki, fræs. nr. 526, 3/0	25	
✓ Reynir, ýmsir árgangar	307	
Alaskaösp	277	
Gulvíðir	70	
Pingvíðir	197	
Rifs	156	
* Rússalerki, Karpinsk, 2/2	2.250*	
* Síberíulerki, Askiz, 2/2	36.160*	
" Chebalinsky, 2/2 & 2/3 3/2	9.944*	46.104 <i>drup. 19.900</i>
✓ Blágreni, Colorado, 4/4	2.015*	- 1.400
✓ Brodd- og blágreni, Colorado, 2/3/3	7.725*	
✓ Broddgreni, Sapinero, 3/3	4.350*	- 59.600
" " 2/4	2.000*	- 18.000
✓ Hvítgreni, Granite Creek, 2/4	2.265	
" Falk River, 3/4	1.245*	<i>43.7.400 2/0 19.400</i>
" Moose Pass, 3/4	3.210*	
" Glennallen, 3/4	630*	
" Alaska Hwy., 3/4	455*	
" Tok Junkton, 3/4	750	8.555
✓ Rauðgreni, Drevja Vefsen, 2/4	1.750	
" " " 3/3	7.885	
" Mittre Hedmark, 2/4	1.050	
" Namdal ytre, 2/4	5.450	
" Höylandet, 2/4	3.450	
" Vestflöð, 2/4	2.275	
" Vang Hedmark, 2/4	1.485	
" Sör-Helgeland, 2/4	4.900	
" Sparbu, 2/4	4.450	
" A 300, 2/4	3.550	
" O 200, 2/4	2.950	
" Bana, 2/4	1.700	
" Baden Þýzkaland, 2/4	850	41.745*
✓ Sitkabastarður, Lawing, 3/2	10.150*	
" " 3/2/2	1.000*	11.150
✓ Sitkagreni, MacLeod, 3/3	71.000*	
" Homer, 3/3	1.670	72.670*
✓ Fjallaböll, MacLeod, 4/4		2.500*
✓ Broddfura, Hallormsstaður, 2/4	10*	
" Fairplay, 2/3	10*	20
✓ Skógarfura, Troms strönd, 4/0		3.950
✓ Stafafura, Skagway, 3/0 <i>haustrán 55</i>	5.480	
" Sapinero, 3/0	1.625	
" Salida, 3/0	1.650	
" Fræs. nr. 488, 3/0	130	
" " 493, 3/0	250*	
" Wedellsborg, 3/3	525*	9.660
Alls 275.895		

Það var sérstakt, að fært skyldi vera yfir Jökuldalsheiði svona

Tafla X. Söluþlöntur á Hallormsstað vorið 1960.

Tegund og aldur	Kvæmi	Söluþlöntur	Alls tegund	Dreifsettar	Söluþl. % dreifsettum
Birki 3/2	Bæjarst.	4.000			
" líng. 3/2	"	2.800			
" garð. 3/2	"	1.200	8.000	18.300	44
" 3/0	Bæj. & Hall.	-	25.000		
Reynir 75 cm		1.000			
" 50-75 cm		1.300			
" 50 cm		200	2.500		
Álmur 1/2/2	Beiarn	-	500		
Alaskaösp	(mikið um lm)	-	250		
Gulvíðir		-	1.500		
Þingvíðir		-	3.000		
Dahúríulerki					
" 2/2	Aldan	21.000		28.800	73
" 2/2	4 kvæmi	3.000	24.000	4.900	61
Evrópul. 3/3	Schlitz	-	200		
Rússalerki 2/2	Yarensk x	700		900	78
" 2/3	Vélsk x	2.800		4.200	65
" 2/3	Karpinsk	600		1.240	48
" 2/2/4	Raivola	400	4.500		
Síberíul. 2/2	Sverdlovsk	4.000		4.800	83
" 2/3	Chebalinsky x	1.200		2.080	58
" 2/3	Askiz x	300	5.500		
Blágreni 2/5	Denver	1.000			
" 3/3/3	Colorado	21.500	22.500	26.200	81
Broddgreni 2/5	Sapinero	8.800			
" 3/4	"	28.300			
" 3/3	"	1.500	38.600		
Greni	Safn frá 1957	-	1.800		
Hvítgreni 2/5	Tok Junkton	400			
" 2/3/3	Knik River	6.000	6.400	6.800	88
Rauðgreni 3/3	Grane Vefsen	11.000		13.900	79
" 3/4	Drevja Vefsen	3.000			
" 2/5	Mittre Hedmark	1.500			
" 2/5	Namdal ytre	1.500			
" 3/3	8 norsk kvæmi	4.000	21.000	9.300	43
Sitkabast.	Ýmsir árg.	4.100		6.350	65
" 3/2/2	Lawing	3.000	7.100		
Sitkagreni 2/3	Cordova	28.000		45.300	62
" 3/3	Seward (fræ '50)	1.100		1.400	79
" 3/3	" (fræ '52)	11.000		14.700	75
" 2/3/4	"	2.000			
" 3/3	MacLeod	4.600		6.100	75
" 3/4	"	2.800		3.600	78
" 3/4	Homer	3.200	52.700		
Broddfura 3/3	Salida	-	4.000	8.000	50
Lindifura 3/3	Boxbacka	-	500	2.900	17
Skógarfura 3/3	Sör-Salten	-	2.000		
Stafafura 3/3	Skagway (250 m)	11.000		52.700	21
" 3/3	" (100 m)	5.000	16.000	17.200	29
Samtals			247.550		

snumma s.l. vor, en innan fárra ára má þó ætla, að fært verði strax í maí oftast nær, þegar upphlaðinn vegur verður lagður þar. Hlýtur skóg-

ræktin þá sjálf að annast þessa plöntuflutninga milli landshorna.

Nokkuð var selt af trjám með hnaus úr skóginum, en minna þó en undanfarin 2 ár. Hins vegar er eftirspurnin alltaf mikil, einkum eftir sitkagreni.

Tafla X sýnir söluplöntur á vori komanda. Þessari töflu ber ekki alveg saman við lista yfir skógarplöntur til sölu 1960, er ég sendi í haust. Eftir að hann var sendur, var birki tekið upp og talið. Kom þá í ljós við nákvæma athugun, að á því hafa orðið miklar toppskemmdir í sum-
ar af völdum ryðsveppsins, sem kom með miklu veldi seinni hluta sumarsins. Varð því að kasta næstum helmingi dreifsetta birkisins, einkum hinum smærri plöntum. Einnig varð að kasta mjög miklu úr 3/0 birkinu.

Þá hafa verið taldir ýmsir afgangar nákvæmlega, en eins og taflan ber með sér, er nú mjög mikið af þeim í reitnum. Ber brýna nauðsyn til á vori komanda að gera nú ærlega hreingerningu í reitnum, því að ótrúlega mikil fyrirhöfn er að því að veltast svona ár eftir ár með alls konar smápartum. Óþarft er að taka fram, að mikið af þessu 7 og 8 ára gamla greni eru mjög stórar plöntur, en sumt af því hefir orðið lélegt rötarkerfi. Á það einkum við rauðgrenið.

6. Hreinsun.

Ennþá fór hreinsunin allmjög fram úr áætlun um kostnað. Auðvitað gaf tíðarfarið illgresinu hin beztu vaxtarskilyrði, t.d. spratt það feikna-
ört í hlýindunum og rekjunn í maí, svo að í þeim mánuði varð að reyta mjög mikið. En skilyrði til úðunar með White Spirit voru líka ágæt þetta sumar, enda voru notaðir af honum 1.000 lítrar og árangurinn af úðuninni sérstaklega góður. Má vafalaust þakka úðuninni, að í haust var reiturinn þó hreinni en um margra ára bil - og tókst raunar í allt sumar að hafa fullkomið vald yfir illgresinu.

Varðandi úðunina finnst mér athyglisverðast, að Páll Guttormsson úðaði yfir lerkibeð, sem ekki hefir verið talið ~~þakkað~~ vogandi í Noregi, en árangurinn hér var frábær.

7. Sitt af hverju.

Því miður varð ekki haldin sú rekstursáætlun græðireitsins, sem gerð var, þrátt fyrir mikla bjartsýni mína í upphafi um, að svo myndi verða. Brúttókostnaður á þeim liðum, sem til reksturs teljast, varð 375.886,22. Á móti koma óvæntar tekjur á verkfæri og traktor, kr. 5.685, og draga má líka undan nýræktina í haust, sem farið var í af sérstökum ástæðum, kr. 4.980. Ef þessar upphæðir eru dregnar frá, er kostnaður umfram áætlun rúmlega 38.000. Þessi hækkun er aðallega á liðunum jarðvinnsla (vegna stækkunar og lagfæringa), sáningu, dreifsetningu (dreifsett 35 þús. fleiri pl. en áætlað), hreinsun og öðrum kostnaði (sem alls ekki var tekinn með í áætlunina, þótt ég benti á, að slíkt væri tilgangslaust, því að ég hefi alltaf fært á þennan lið kaup stúlkna á kaupskyldum helgidögum, ennfremur búáhalda kaup og hreinlætisvörur í Mörkina, og í sumar færði ég þar kaup stúlkna, sem ég hafði við kaupútreikning um hver mánaðamót).

Heimatekjur græðireitsins af plöntusölu úrðu nú alls rúmlega 59.000 kr. en þá ber þess að geta, að nú var innheimt í Reykjavík sumt af því, sem ég hefi sjálfur innheimt undanfarin ár, t.d. fyrir plöntur Norðfirðinga, sem nú voru um 10 þús. kr., ennfremur nokkuð hjá Eyfirðingum.

Loks vil ég hér geta þeirrar nýbreytni, sem upp var tekin í vor í daglegu lífi verkafólksins í Mörkinni, að sleppa máltíð þeirri, sem áður var kl. 9,40-10,00. Voru nú þessar 20 mínútur lagðar við matartím-
ann um hádegis og vakti strax almenna áægju. Er þetta góð staðfesting á því, sem ég hefi löngum haldið fram, að 1 klst. er alltof stutt hvíld um hádegis fyrir erfiðisfólk hér á Íslandi, þar sem verið er að burðast með þessar heitu kjöt- eða fiskmáltíðir. Menn eru ekki almennilega vinnu-

færir til erfiðis næst 2 klukkutímana eftir slíka máltíð.

V. Gróðursetning.

Gróðursetning hófst hinn 1. júní og lauk hinn 8. ágúst, nema hvað 200 stk. af skożku lerki voru gróðursett hinn 20. nóvember í alþíða jörð. Við gróðursetninguna unnu mestmegnis Bragi Jónsson, Loftur Guttormsson, Pálmi Stefánsson frá Mjóanesi (nýliði í starfinu, 16 ára) og Þorsteinn Valdimarsson, en auk þess fyrstu 13 dagana 2 nýliðar, áður en þeir Loftur og Þorsteinn komu.

Gróðursetning í ákvæðisvinnu hófst ekki fyrr en 18. júní, en eftir það var langmest sett niður í ákvæði.

Dagana 15.-17. júlí gróðursettum við á lóð Grímsársvirkjunar og 29. júlí til 3. ágúst undirbjuggum við samanburðartilraun á hvítgreni og gróðursettum, en til þess vannst aldrei tími 1958.

Frá 10. til 27. ágúst unnu svo piltarnir við grísjun og gróðursetningu á Eyjólfsstöðum fyrir Skógræktarfélag Austurlands. Það verk var mjög lærdómsríkt fyrir mig, því að þarna var lágur og mjög þéttur kjarrskógur, sjálfsagt líkt því, sem gerist t.d. í Borgarfirði. Reyndist svo ofbóðslegt verk að ryðja þennan skóg og bera burt lim, að mér blöskraði alveg, og hlýtur að verða að finna einhverja hagkvæmari lausn en að bera burt limið. Með því móti verður verkið svo dýrt, að engri átt nær. En ekki skal fjölyrt meira um það hér, en mér þótti rétt ástæða til þess að minnst á þetta.

Frá 1. júní til 2. júlí var að langmestu leyti gróðursett lerki. Vil ég með fáum orðum drepa á þá gróðursetningu, því að við mættum þar vandamáli alvarlegu, sem ég held okkur hafi tekizt að leysa samílega.

Vegna hans óvenjuhlyja maímánaðar, byrjuðu allar plöntur að spretta áður en kuldakastið hófst 8. júní. Það kom fljótt í ljós, að allmikill ~~XXXX~~ vanhöld myndu verða á því, sem gróðursett var í kuldakastinu, enda þótt plönturnar væru alltaf teknar upp að morgni gróðursetningardags. Um 20. júní gerðum við tilraun með að velta rótunum á hverju plöntubúnti upp úr þunnun moldarvellingi, svo að rætur á öllum plöntum fengju á sig filmu af rakri mold. Kom strax í ljós, að þær plöntur stóðu sig mun betur en hinar, sem ekki fengu slíka meðhöndlun. Ungu ársprotarnir á böðuðu plöntunum bognuðu bara 2-3 fyrstu dagana eftir gróðursetningu og litu þá út líkt og t.d. krókstafur skógræktarstjóra er boginn, en réttu sig svo upp. Á hinum plöntunum hékk sprotinn allur máttlaus niður strax fyrsta daginn, og réttist yfirleitt ekki aftur upp. Leikur mikill vafi á, hvort þær plöntur lifa.

Á þennan hátt gátum við haldið áfram að gróðursetja lerkið svona lengi - til 2. júlí - og sett niður nokkurh veginn fyrirhugað magn af því. Var þá kominn 10-20 sm nýr ársproti á flestar plönturnar. En þetta kostaði líka verulega aukafyrirhöfn: Það þurfti að aka vatnstunnum að plöntuteignum, taka mold og hræra velling í kassa. Fyrir þetta urðum við aðreikna piltunum dálitla tímavinnu á hverjum degi.

Alls gróðursettu þeir fjórmenningsarnir tæpl. 33.800 plöntur í ákvæðisvinnu. Hins vegar get ég ekki með nægilegri nákvæmni fundið út, hve margar vinnustundir þeir hafa notað til þess, svo að ég get ekki gefið upp tölu um meðalafköst á kist., enda segir slík tala kannsi ekki mikið, svo ólíkt sem það er að gróðursetja smáar furuplöntur með fleyg og stórar lerkiplöntur með haka.

Hámarksafköst við plöntun á greni ~~XXXX~~ með haka náðust hinn. 14. júlí: Þorsteinn 900 pl., Loftur 800, Pálmi 525 og Bragi 375. Allan tím-ann var röðin þessi á þeim piltum í ákvæðinu. Er þetta þeim mun undarlegra sem Bragi hefir gróðursett lengst þeirra allra, eða á hverju sumri síðan 1953, og er ágætis verkmaður, að vísu ekki hraðvirkur yfirleitt, en frábærlega vandvirkur við hvað sem hann gerir. Hins er ekki að dyljast,

að svona gífurlegur munur á afköstum skapar veruleg vandkvæði við ~~KKKK~~ setningu ákvæðistaxta.

Þess er að geta, að brodd- og blágrenið 2/3/3 (sem er raunar langmest broddgreni) var gróðursett með mjög litlu millibili í því augnamiði að höggva þar jólatré á sínum tíma. Sama er að segja um rauðgrenið, sem sett var í Partinn. Því var plantað mjög þétt í brekkuna fyrir ofan Langasand.

Tafla XI. Gróðursetning á Hallormsstað 1959.

Tegundir og kvæmi	Í Partinum	Í Lýsishól	Við Seylu	Innan Króka	Í Mörkinni	Á Atlv. stekk	Hjá Krók-læk	Alls
Askur, 2/3/3, Leksv.	-	-	-	-	10	-	-	10
Gráelri, 2/2, Rognan	-	-	825	-	-	-	-	825
Hengibi, 2/2, Storh.	-	-	-	-	65	-	-	65
Kínabirki, 3/0	-	-	-	-	25	-	-	25
Blágreni, 4/4, Colo.	150	-	-	-	-	-	-	150
Br.- og Blá. 2/3/3	-	-	-	6.350	-	-	-	6.350
Greni, 10 kvæmi, tilr.	2.000	-	-	-	-	-	-	2.000
Hvítgreni, 2/4 & 3/4:								1.200
Granite Creek	300	-	-	-	-	-	-	
Falk River	300	-	-	-	-	-	-	
Moose Pass	350	-	-	-	-	-	-	
Tok Junkton	185	-	-	-	-	-	-	
Glennallen	65	-	-	-	-	-	-	
Rauðgreni:								9.595
Drevja 2/4 & 3/3	900	-	-	6.745	-	-	-	
Höylandet 2/4	1.950	-	-	-	-	-	-	
Rússal. 2/2, Karpinsk	1.850	-	-	-	-	-	400	2.250
Siberiulerki 2/2:								15.000
Askiz	9.075	-	-	-	-	-	-	
Chebalinsky	5.925	-	-	-	-	-	-	
Skozkt lerki (Fossv.)	-	-	-	-	-	200	-	200
Stafafura 3/0 & 3/3:								3.830
Salida	-	-	-	1.400	-	-	-	
Sapinero	-	-	-	1.525	-	-	-	
Wedellsborg	-	-	-	525	-	-	-	
Fræs. nr. 493 KAMLEGE	-	-	-	250	-	-	-	
Fræs. nr. 488 PRINCE GEORGE	-	-	-	130	-	-	-	
Fjallaböll 4/4, MacL.	-	565	-	1.935	-	-	-	2.500
	23.050	565	825	18.860	100	200	400	44.000

Að frátalinni samanburðartilrauninni með hvítgreni, voru gróðursettar hér í skóginum 42.000 plöntur, þetta kostaði kr. 40.500 - eða 96½ eyri á plöntu. Ástæðan til, að þetta er herra en 1958, er m. a. sú, að nú varð að setja allt grenið með haka og ennfremur, að allmikið var gróðursett af mjög stóru lerki, sem greiða varð fyrir háan ákvæðistaxta, og svo loks aukavinnan með moldarvellinginn, sem áður var frá sagt.

Ég er samt ánægður með þetta, bjóst við verri útkomu á tímabili vegna lerkisins.

Í samanburðartilraunina fóru 2.000 plöntur og kostnaður við hana ~~KKKK~~ varð 3.445 kr. - eða 1,73 kr. á plöntu. Tilraunin er staðsett í Partinum á flöt við skórgarðinguna hjá símalínunni.

Skv. bráðabirgðauppmælingu, fremur lauslegri, er flatarmál gróðursetningarinnar 1959 8,8 ha. Þar af eru 6,2 ha í Partinum (sjá skógarhögg) og 2,6 ha innan við Krókana.

Engum tíma var nú fremur en í fyrra varið til þess að leggja lim í rastir í teigunum. Var það þó víða mun meira en í fyrra. En þess er ekki að dyljast, að það tefur fyrir við verkið og veldur sífelldri gremju hjá mönnunum. Fyrir því kom ekki til greina annað en nota 75 aura taxtann á greni og smærra lerki, sem sett var með haka.

Hér má loks geta þess, að við athugun í ár á gróðursetningunni frá 1958 kemur í ljós, að svotil engin vanhæld hafa átt sér stað. Er það full sönnun þess, að vel er hægt að gróðursetja hér greni sleitulaust allt sumarið og eins það, að fyllilega er hægt að setja það niður með fleyg við okkar aðstöður. Loks hefir þessi góða útkoma sýnt, að slaka má verulega á kröfum til nosturs við hverja plöntu frá því, sem tíðkæzt hefir hér á landi til þessa - en það gerðum við einmitt í fyrra og í ár við hakagróðursetninguna. Aðalatriðið er vitaskuld að nota eins fá handtök við hverja plöntu og nokkur kostur er. Það er bersýnilegt, að hingað til höfum við verið alltof vandvirkir.

VI. Byggingar.

1. Viðhald og endurbætur.

Ýmsar smálagfæringar voru gerðar á verkafólksbústaðnum í Mörkinni, sem ekki verða allar upptaldar hér. Þetta skal þó nefnt: Ekið var talsverðu af líparítmöl kringum húsið, svo að þar var nú mun þrífalegar en áður. Útbúinn mjólkurkælir. Keypt ný borð og bekkir í borðstofu og nokkrir kollar á herbergi. Fékkst þetta á tækifærisverði í Grímsárvirkjun og var til mikilla bóta. Talsvert var málað í húsinu: Þrjú herbergi alveg, allir gluggar í húsinu að innan, gangurinn og snyrtingin niðri, bæði veggir, loft og gólf, loff í eldhúsi. Keypt var í ágúst Spreið Úti málning til þess að mála allt húsið utan, þar sem á því er brýn þörf, því að þússningin utan á veggjum er farin að springa talsvert, svo að ekki má dragast að þetta veggina vel. En ég hafði aldrei tíma til að vinna þetta verk í haust, svo að það bíður vors, ásamt reyndar meiri málningu innanhúss.

Annars verður mér æ ljósara, að stefna þer að því svo fljótt sem kostur er að reisa í Mörkinni nýtt hús, sem rúmi a. m. k. eldhús, borðstofu, góða matargeymslu og líklega einnig setustofu fyrir fólkið. Ætti þá eingöngu að nota hús það, sem fyrir er, sem ~~XXXX~~ svefnhús. Því hlutverki gæti það þjónað þerilega, án þess kosta þurfi til stórbreytinga á því.

Alls voru færðar á viðhald fasteigna 9.000 kr. Það sem mestu veldur um hækkun á þessum lið frá áætlun, eru kaupin á borðum og bekkjum í borðstofu.

2. Skógarvarðarbústaður.

Ekkert var unnið í skógarvarðarbústaðnum á árinu. Hins vegar hafa safnað saman á þennan reikning útgjöld uppá nær 10.000 kr. Eru það mestmegnis ýmsir reikningar, sem fyrst komu fram á þessu ári, t. d. hjá Kaupfélagi Héraðsbúa, ennfremur tollur af miðstöðvarkatli o. fl.

Við skulum vona og biðja, að ég geti skrifað um þennan lið lengra mál í næstu skýrslu.

VII. J a r ð ý t a n.

Í skýrslu minni fyrir árið 1958 lauk ég kaflanum um jarðýtuna sv0: Meðal þess, sem þarf að kaupa til hennar fyrir næsta ~~XXX~~ sumar, eru ný-ir rafgeymar, en annað varla stórvægilegt.

En hér fór öðruvísi en ætlað var. Það þurfti að kaupa fleira en rafgeyma! Fljótt kom í ljós, er farið var að vinna með ýtunni í sumar, að endurnýja þyrfti hjólabúnað að aftan og framan, emfremur vissum við, að rúllur voru farnar að slitna, einkum hinar efri, svo að við töldum þá réttast að taka þetta allt saman í gæm um leið. Við vorum á nálum um, að ýtan myndi ekki endast til þess að ljúka breytingunni, sem óhjákvæmileg var í græðireitnum í vor og sumar. Þetta tókst þó, en mikið var um smábilnair, sem töfðu verkið.

Í ágústlok lögðum við svo ýtunni og var allt rífið undan henni. Var endurnýjað allt, sem þurfti í rúllur (efri rúllurnar alveg, og kostaði hvor þeirra um sig 2.000 kr.!), nýir framhjólaöxlar smíðaðir, afturöxlar gerðir upp og drifhjól að aftan og allar legur í þau keyptar nýjar. Annað beltið hafði slitnað snemma sumars, svo að nú var gripið til Kópaskersbeltanna, en keðjur á þeim eru nær óslitnar (spyrnur hins vegar mjög slitnar, svo að á þær verður að sjóða í vetur).

Hinn 9. nóvembervar, loks allt tilbúið og ýtan sett í gang aftur. Var nú unnið með henni að rótarhreinsun og plægingu nýja svæðisins í græðireitnum. Síðan ætluðum við að skella okkur í dálitla vegagerð í Stórhól, þar sem við hugsum okkur gróðursetningu vorið 1960. Á leiðinni þurftum við að jafna úr skurðruðningi, sem kastað hafði verið upp í veg í eina brautina í Innskóginum. Þá dundi yfir það óhapp, að annar afturöxullinn snerist í sundur, án nokkurs sérstaks átaks (var talið vera málmþreyta). Við athugun kom í ljós, að ekki myndi verða mjög kostnaðarsamt að gera upp annan ~~XXXX~~ öxul, sem við áttum. Þetta var svo gert. Og hinn 30. nóv. fór ýtan enn á ný í gang. Með því jörð var enn þíð, gátum við leigt ~~XXXX~~ ýtuna í jarðvinnslu hér úti á bæjunum. Á þann hátt gátum við meira en unnið upp tapið, sem hlaut af þessari síðustu bilun.

Gangtímar á árinu voru alls 215, þar af 59 á leigu hjá öðrum. Útgjöld ~~XX~~ færð á ýtuna hér heima, námu tæpl. 37.500 kr. Ég hefi ekki fengið upp, hve mikið var greitt fyrir varahluti og verkstæðisvinnu í Rvík., en það getur ekki verið undir 20.000 kr.

Það er augljóst, að ekki er fært að láta eitt ár bera svo gagngerða viðgerð sem þessa í ár. Fyrir því hefi ég reiknað ýtunni 100 kr. á klst. í vinnu hjá okkur sjálfum 1959.

Það er sjálfsagt bezt að spá ekki miklu um, hvað gera þurfi á árinu 1960, svo valtur sem spáðómurinn í fyrra reyndist. En ekki verður komið hjá að sjóða neðan á spyrnur til þess að fá betri afköst. Og sennilega þyrfti líka að fara yfir vökvalyftuna, sem ekki hefir verið hreyfð, síðan vélin kom hingað, en er ~~XXXXXXXX~~ farin að leka mjög mikið olíunni. Sá leki er hreint ekki ókeypis. Helzt hefði líka þurft að endurnýja húsið, en við sjáum nú, hvað setur.

VIII. V e g a g e r ð.

Að vegagerð í skóginum var unnið fyrir alls 7.700 kr. Raunverulega var þó meira að gert, því að grafnir voru skurðir á tveimur stöðum, alls 150 m, gagnert vegna vegagerðar. Var það við vegi, sem mjög mikið munu verða notaðir. Á öðrum staðnum var jafnaður ruðningurinn á 85 m löngum kafla, þar sem það er á leiðinni að gróðursetningarsvæði 1960.

Annars voru ruddir með ýtu vegir í skóginum á tveimur stöðum: Innan við Krókana 670 m meðfram plöntuteigunum þar. Var það gert í júlí, áður en gróðursetning hófst, og sparaði ólítinn tíma og fyrihöfn við gróður-

setninguna. Svo var síðasta verkið, sem ýtan vann, um miðjan desember að ryðja 370 m langan spotta af Langasandi meðfram skógargirðingunni upp að Mylluhvammi. Lét ég gera það til léttis fyrir hugsanlega gróðursetningu í Mylluhvamminum sumarið 1960.

Skv. þessu má telja vegagerð í skóginum 1959 rúmlega 1,1 km.

A þennan lið var einnig færður kostnaður við viðarkurlunarplanið ofan við Mörkina og kaupverð á sementsrörum undir vegi í Mörkinni.

Loks skal getið þess, að ég lét ~~gera~~ skurð meðfram þjóðveginum milli Atlavíkurkletts og Króklækjar. Vegagerð ríkisins greiddi helming útlagðs framræslukostnaðar og lagði í október nýjan veg meðfram skurðinum, 250 m langan. Var að þessu ágæt vegabót, því að þarna var oft illfært á vorin vegna aurbleytu.

IX. Framræsla.

Hinn 21. ágúst kom hingað skurðgrafa frá Vélasjóði. Var hún hér að verki - með allöngum hvíldum þó - til 14. október. Skurðirnir, sem hún gróf, voru 3.640 m á lengd og rúmtak þeirra 14.187 m³ - þar af 13.794 m³ styrkhæfir, en 393 m³, sem ekki fæst greiddur styrkur út á. Auk þess var í tímavinnu grafinn smáskurður ofan við Akurgerði til þess að taka fyrir vatnsrennsli vetur og vor niður yfir Akurgerðið að skógarvarðarbústaðnum. Vegagerð ríkisins greiddi, eins og áður var sagt, að hálfu útlagðan kostn. við 668 m³.

Páll Sigbjörnsson héraðsráðunautur á Egilsstöðum mældi fyrir skurðunum, þ. e. a. s. hann athugaði með mér staðina, þar sem framræsla kom til greina og ákvað með mér í aðalatriðum, hvernig skurðirnir skyldu lagðir, en síðan valdi ég þeim endanlega stað sjálfur og mældi fyrir þeim. Er skylt að taka fram, að Páll var framúrskarandi lipur og tók fullt til-lit til þess, er ég hafði sérstök sjónarmið í huga, t. d. að geta notað skurðruðninga við vegagerð og í Mörkinni að setja skurðina í samband við skipulag græðireitsins. Þá reyndust grafararnir með afbrigðum liprir við okkur að elta uppi marga smáspotta, þótt þeim væri það óhagstætt.

Langmestu skurðirnir voru grafnir á mýrunum utan við Mörkina og í Ormsstaðalóninu. Aðrir eru í Krókunum og á svæðinu milli Króklækjar og Atlavíkurkletts og þjóðvegjar og Selvegjar. Má Innskógurinn þá að langmestu leyti kallast ræstur fram. Einn skurður er yzt í Hafursárlandi, nauðsynlegur í framhaldi af framræslu á Freyshólum. Þá lét ég grafa einn skurð í Atlavík til þess að hægt væri að gera þar bílastæði. Var hann 393 m³. Kostnaðinum af þeirri framræslu verðum við með einhverjum ráðum að velta á Atlavíkursamkomur.

Nokkurra smáskurða er ógetið enn, en alls var ~~grafið~~ grafið á 17 stöðum.

Útlagður kostnaður við framræsluna varð 47.850 kr., þar af greitt skurðgröfunni 32.300 kr, en af því tók vegagerðin á sig 750 kr.

Vinna við klippingu á ungskógi og annað skógarhögg á skurðstæðum, ásamt fyrirstungu, sem víða var mjög torveld, kostaði tæplega 15.000 kr. Þetta reyndist svo margfalt verk á við það, sem ég hafði gert mér í hugar-lund. Við gerðum okkur mikla von um, að HOFFCO-kjarrsögin, sem við fengum í sumar, myndi flýta mikið fyrir, en sú von brást. Sögin reyndist hvergi nærri það galdrateki, sem við ætluðum. Gömlu józku klippurnar urðu drýgstar, einsog raunin hefir orðið á til þessa við alla kjarrklippingu.

Það var okkur ómetanlegt að geta ræst svona mikið fram. Hið þurrkaða land er mestallt skammt frá vegum og fyrir það enn verðmatara en ella. Eg hefi að vísu ekki enn gert mér grein fyrir, hve margir hektarar hafa verið þurrkaðir, en ég get sagt, að um verulegan landvinning er að ræða. Áður er lýst, hverja þýðingu framræslan í Mörkinni ein getur haft.

X. Ferðir og leiðbeiningar.

Minna var um ferðalög hjá mér en árið áður. Ástaðulaust er að telja upp hér ýmsar styttri ferðir hérna um Hérað til þess að leiðbeina mönnum, en nokkrar slíkar voru farnar. Ennfremur nokkrar ferðir í Eyjólfsstaði vegna gróðursetningar þar og annarra framkvæmda.

Dagana 23. og 24. júní fór ég með Snorra Sigurðssyni til Seyðisfjarðar og Neskaupstaðar að skoða þar skógræktargirðingar og ræða við skógræktarmenn. 25. júní fórum við í Fell og Fljótsdal.

Í ágúst sótti ég aðalfund Skógræktarfélag Íslands á Hólum.

Hinn 18. september fór ég með Einari Sæmundsen suður í Jórvík í Breiðdal til þess að athuga girðingarstöði þar, mæla lengd væntanlegrar girðingar og skoða aðstæður að öðrum leyti. Vorum við í þessu að nokkru næsta dag líka, hinn 19. sept. Girðingarlengd í Jórvík myndi verða um 7,5 km. Aðstæður til þess að girða eru góðar og ágætir á þremur hliðum ~~XXXXXXXXXXXX~~ um landsins, en talsvert erfiðar eftir hliðinni í fjallinu.

Í nóvember sýndi ég kvikmyndir og litskuggamyndir í Fellum og á Eiðum og hélt um leið erindi um skógræktarmál. Þá var mér hinn 28. nóv. boðið á almennan sveitarfund í Eiðapínghá til þess að taka þátt í umræðum um skógræktarmál þeirrar sveitar. Um þetta mál urðu miklar umræður og allharðar á köflum.

Ótaldar eru þá ferðir, sem ég fór á Eskifjörð og Reyðarfjörð í fjármálaerindum.

XI. Sit t a f h v e r j u.

Allmiklu meira var um ferðafólk hér s. l. sumar en 1958. Eins og endranær fór mikill tími fyrir mér í að ganga með gestum um skóginn. Það hefir stundum hvarflað að mér, að ekki hefði veitt af að ráða sérstakan mann til þess að leiðbeina ferðafólki í skóginum og þá jafnframt hreinsa upp eftir það rusl. Tíminn væri í júlímánuði og fyrri helmingi ágúst. Það væri ekki ónýtt að hafa mann eins og t. d. Jón J. Jóhannesson við slíkt starf. Ef auglýsingar borga sig, þá yrði starf, sem góður slíkur leiðbeinandi ynni, tvímælalaust arðvænleg auglýsing.

Nokkrir stórir ferðamannahópar heimsóttu okkur. Ég nefni bændafor Borgfirðinga, sem hingað kom 21. júní í bliðskaparveðri. Voru 134 gestir í þeim hóp. Hefir mér verið tjáð, að þeim hafi þótt fróðleg koman hingað. Hinn 13. júlí kom hingað Jón Þórarinsson tónskáld með Sinfóníuhljómsveit Íslands. Var þá líka veðurbliða og hljómsveitarmenn í sólskinsskapi og reyndust fullir áhuga á skógrækt. Hinn 22. júlí komu húsmæður úr Hornafirði, sem voru á ferð í boði KASK. Eru slíkir hópar húsmæðra eitthvert ánægjulegasta fólk, sem maður fær í heimsókn.

Á sumrinu veittist okkur sú ánægja að fá í heimsókn allt starfslið skógræktarinnar í Reykjavík. Vitaskuld eru okkur fáar heimsóknir kærari en samstarfsmannanna úr öðrum landshlutum.

Þá skal getið þess skemmtilega viðburðar, að forsetahjónin á Bessastöðum, hr. Asgeir Asgeirsson og frú Dóra Þórhallsdóttir, komu hingað 29. júlí og dvöldust til 4. ágúst. Fór ég með þeim í skógargöngu hinn 31. júlí í fegursta veðri.

Hinn 29. júlí kom hingað líka Hálfðán Björnsson frá Kvískerjum og var við rannsóknir á skordýrum til 5. ágúst. Efa ég ekki, að góður fengur var að komu hans.

Skammt gerðist nú milli heimsókna stórhöfðingja, því að hinn 4. ág. kom skógræktarstjóri, ásamt Hákonni Guðmundssyni varaform. Skf. Íslands, í fylgd með ambassadurum Bandaríkjana og Frakklands á Íslandi, og dvöldu

Þeir hér tvo daga, en voru því miður óheppnir með veður.

Af erlendum ~~XXXXXX~~ skógræktarmönnum kom aðeins skógræktarfulltr. Þýzka sambandslýðveldisins í Stockhólmi, dr. Köhler, í fylgd Hauks Ragnarssonar hinn 28. júní, og dvöldu þeir hér tvo daga. Fór ég m. a. með þeim og Snorra Sigurðssyni inn í Ranaskóg og Hrafnkelsstaði.

Ljúka skal svo upptalningu þessari með því að geta um þann gest, sem hingað hefir komið um lengstan veg, svo að ég viti, en það var ástralskur tannlæknir, sem heimsótti okkur hinn 13. júlí.

Af öðrum atburðum skal þess getið, að hér á staðnum reis á árinu nýtt íbúðarhús, sem starfsmaður okkar, Guðmundur Jónsson frá Freyshólum, á. Stendur það á flötinn við Staðará, út ~~XXXXXXXXXX~~ og niður af skógarvarðarbústaðnum á Akurgerði. Er þetta einlyft ~~XXXXXXXX~~ steinhús með skúrþaki, grunnflötur um 95 m².

Á s. l. ~~XXXXXX~~ sumri varð að samkomulagi milli okkar Ísleifs Sumarliðasonar, að skógræktin hér fengi til umráða FORDSON-dráttarvél þá, sem ~~XXXX~~ verið hefir á Vöglum undanfarin ár. Kom hún hingað í september. Ekki er hún í nothæfu ástandi eins og er. Tjáir Ísleifur mér, að nauðsynlegt muni vera að yfirfara hana alla. Eg hefi hugsað mér að nota þessa dráttarvél einkum í skóginum, m. a. til þess að aka staurum og viði að vegi, þar sem illt er yfirferðar. Til þess þarf aðeins að smíða á hana grind aftan við beizlið, og er það ekki mikið fyrirtæki.

Áður er vikið að HOFFCO-kjarrsöginni, sem okkur var send í ágúst. Það skal tekið fram, að við höfum enn ekki reynt hana í vetur við að hreinsa teinung frá barrplöntum í skóginum. Mér þykir sennilegt, að þar kæmi hún að góðum notum.

Hvergi hefir víst verið frá því skýrt hér að framan, að á síðastliðnum vetri lét ég yfirfara litla CLIFFORD-jarðtatarann okkar alveg. Kom í ljós, að endurnýja þurfti mjög mikið af hlutum í drifi og herfi. Þessir varahlutir kostuðu um 2.000 kr. hingað komnir. En ekki tjóar um það að sakast, því að þetta er tæki, sem okkur er nauðsynlegt að hafa ætíð í fullkomnu ~~XXXXX~~ standi, enda þótt það sé nú ekki mikið notað, eftir að við gátum fengið leigðan stærri tæta hjá búnaðarfélagi sveitarinnar.

Ennfremur lét ég á s. l. vetri yfirfara FERGUSON-dráttarvélina, svo að hún yrði örugglega í góðu lagi fyrir vorið. Var hún öll hræinsuð vandlega, dyttað að ýmsu smávegis í henni, en ekki kom nein alvarleg bilun í ljós. Okkur finnst dráttarvél þessi hafa reynzt alveg þrýðilega. Þannig er hún enn sem ný í gangsetningu og eftir fjögurra ára mikla notkun er ganghljóð vélarinnar hið sama og í upphafi; ekki hreyfir vélin heldur smurningsolíu ennþá. Hins vegar lekur lyftiútbúnaðurinn á mokstursskóflunni alltaf talsverðri olíu, og gengur okkur illa að setja undir þann leka. En það hefir komið áþreifanlega í ljós við hina miklu notkun á dráttarvélinni við mokstur, að við verðum að kaupa nýjar felgur á framhjólun, fyrir belgviðari hjólbarða. - Yfirferðin á traktorinum á s. l. vetri kostaði um 3.000 kr.

Ljúka má þessari frásögn af verkferum okkar á að skýra frá því, að ~~XXXXXX~~ PINAZZA-steinborinn, sem sendur var hingað í fyrra, gaf okkur dálitlar tekjur á s. l. ári. Það má segja, að við höfum aldrei haft frið með hann fyrir eftirspurn eftir borvinnu, enda hefir hann reynzt hið ágætasta tæki. Fyrir leigu á honum komu inn rúml. 5.100 kr.

Eg lauk skýrslunni fyrir árið 1958 með upptalningu á ýmsum aðkallandi verkefnum, sem ég ætti óunnin. Enn stend ég í sömu sporum með þau flest. En mér finnst ég bara alltaf vera að koma auga á ný og ný, sem bíða úrlausnar.

Hallormsstað 27. janúar 1960

Sig. Blöndal